

7

- » Weg met de troep
- » Bijenquiz

- » De bijzaak wordt hoofdzaak
- » Creëer een eigen tuin
- » Maak een eigen bloemenweide

- » Zie inspiratiefiche 2, "Wie ben ik?"
- » Zie inspiratiefiche 6, "Bloeiboog"
- » Zie inspiratiefiche 11, "Bingo tuinonderzoek"
- » Zie inspiratiefiche 13, "Zaadbommen maken"
- » Zie inspiratiefiche 14, "Bijenboom"
- » Zie inspiratiefiche 17, "Insectenhotel bouwen"

Wil je graag je tuin bijvriendelijker maken, maar weet je niet goed hoe? Ga in je buurt op wandel, laat je inspireren door de goede voorbeelden onderweg. Of inspireer net anderen hoe je met kleine ingrepen de tuin kan omtoveren tot een bijenparadijs.

Ga op 'zoemtocht' als een volleerd speurder om te ontdekken wat goed en minder goed is voor bijen. De positieve bevindingen kunnen inspireren, de mindere ontdekkingen zijn misschien een startpunt om te verbeteren.

Voor wie?

Je kan dit alleen doen, met het gezin, een paar vrienden of met een hele klas. Als je het met een groep of klas doet, verdeel de groep dan in kleine deelgroepjes. Indien je bij kinderen op extra begeleiders kan rekenen (ouders, grootouders ...) is dat fijn. Elk groepje kan met een begeleider op pad zodat het meer effect heeft.

Wat wil je onderzoeken?

Kies vooraf een locatie. Dat kan één tuin zijn, maar zeker ook een tocht door je stad of gemeente om het openbaar groen en de lokale natuur te screenen.

Wat onderzoeken we?

Voor bijen zijn 3 dingen belangrijk

- **GENOEG VOEDSEL** in lente, zomer en herfst
- een plaats om een **NEST** te bouwen
- een **GIFVRIJE** omgeving

Voor elk onderdeel vind je een aparte fiche met nuttige tips en info.

Wat heb je nodig?

- wandelplan (niet nodig als je een tuin onderzoekt)
- bijlagen als checklist
- smartphone om foto's te nemen of geluiden op te nemen.
- pen en papier

Doe het wandelonderzoek opnieuw in de **zomer**. De lentebloemen zijn uitgebloeid, maar bijen hebben nog altijd nectar en stuifmeel nodig.

Op wandelonderzoek

Praktisch

>> Tuinonderzoek

Onderzoek of een tuin voldoet aan de drie voorwaarden om bijenvriendelijk te zijn:

- genoeg **voedsel** in lente, zomer en herfst
- een plaats om een **nest** te bouwen
- een **gifvrije** omgeving

Gebruik de passende bijlage bij elk onderdeel als leidraad voor je onderzoek.

>> Onderzoeksreporters op stap

Stap 1

Stippel een **route** uit die je wil onderzoeken. Neem dit plan mee op je tocht.

Je kan dit ook in een klein groepje van 3 of 4 doen. Elk lid is verantwoordelijk voor één actiepunt (voedsel, nestplaats, gifvrij). Samen zie je meer!

Gebruik de passende bijlagen als leidraad.

Stap 2

Kom je iets **positiefs of negatiefs** tegen, **duid het aan op de kaart**.

Je maakt er een foto of filmpje van. Je kan ook iets inspreken op je smartphone.

Zo ga je verder tot op het einde.

Stap 3. Verwerking voor een groepsonderzoek (bijvoorbeeld met een klas)

- Op een gezamenlijk plan noteer je alle positieve (groene cijfer) en negatieve (rode cijfer) punten van alle groepjes.
De groepen brengen verslag uit over wat ze gezien en ervaren hebben.
- Trek cirkels van ongeveer 300 meter op je plan.
Kunnen bijen overal voldoende voedsel vinden?
- Foto's worden uitgeprint en voorzien van het passende rode of groene cijfer.
Leg ze rond het plan. Nu heb je een duidelijk overzicht over je traject.

Bij een wandeling zie je soms maar een klein stukje van de tuin. Je kan en mag daar niet alleen op beoordelen. Mensen een positieve boodschap brengen stimuleert om het (nog) beter te doen.

Speel vooraf de '**Memory over bijen**' (2) of doe de activiteit '**Bloeiboog**' (6). Die kennis is heel nuttig op je tocht.

Je kan dit onderzoek ook combineren met een '**Bijenbingo**' (11). Dat is ook al een onderzoek. Kies wel de juiste versie voor het seizoen of de tuin.

Op wandelonderzoek

>> Tijd voor actie!

Je hebt nu in kaart gebracht hoe de omgeving is voor de bijen. Dat is een perfect startpunt om acties te ondernemen om de tuin, de school of de buurt bijenvriendelijker te maken.

Waar we meer voedsel voor bijen moeten voorzien?

- zaadbommen maken (**inspiratiefiche 13**)
- plant een boom (**inspiratiefiche 14**)
- mini-bijentuin (**inspiratiefiche 17**)
- tips geven aan de gemeente voor het openbaar groen

Waar er te weinig nestgelegenheid is?

- insectenhotel bouwen (**inspiratiefiche 15**)
- tips zandbijen en hommels toepassen waar mogelijk

Waar gifstoffen een probleem zijn voor bijen?

- natuurvriendelijke alternatieven zoeken
- handwerk verkiezen boven gif
- ecologisch tuinieren
- sterke planten kiezen die resistent zijn tegen ziekten en parasieten

Maak jullie bijenonderzoek kenbaar aan de **burgemeester en/of groendienst** van de gemeente en overtuig hen om deel te nemen aan de wedstrijd “**Bijvriendelijke gemeente**”.

>> Gezamenlijke actie

Een ideaal bijenlandschap maak je niet alleen. Haal inspiratie uit deze tips.

- Maak van je eigen tuin of balkon een bijenparadijs.
- Schrijf een brief aan de eigenaars van een goeie bijentuin om hen een hart onder de riem te steken. Benoem wat er goed aan is. (**inspiratiefiche 8**)
- Neem contact op met de groendienst van je stad of gemeente en doe hen enkele concrete voorstellen. Benoem ook wat goed is.
- Maak affiches of folders met uitleg voor de buurt.
- Dien een project in voor schoolvergroening en vraag subsidies aan.
- Richt een bijenwerkgroep op die positieve acties voert voor bijen in je stad of gemeente
- Wees enthousiast en breng je bijenverhaal naar buiten op gelijk welke andere manier
- ...

Stuur jullie project op naar weekvandebij@vlaanderen.be. We zijn echt benieuwd. De foto's posten we zeker op de facebookpagina.

Checklist - wandelonderzoek

Ga op stap met deze checklist en vink af wat goed is voor bijen!

>> Voldoende voedsel voor bijen

Bijen moeten van februari tot oktober/november nectar en stuifmeel vinden in de tuin. Ideaal is om dit te realiseren met bomen, struiken en kruiden.

VIND JE VOLGENDE PLANTEN IN DE TUIN?

- ☐ bomen die nectar en stuifmeel geven
- ☐ bloeiende struiken die nectar en stuifmeel geven
- ☐ vaste planten die nectar en stuifmeel geven
- ☐ bloeiende kruiden
- ☐ bloemen en ook klaver in het gazon
- ☐ bloeiende planten in potten of bloembakken
- ☐ drinkplaats voor bijen (vijvertje, waterschaaltje ...)
- ☐ voorjaarsbloeiers (krokus, sneeuwkllokje, hazelaar ...)

EXTRA TUIN

- ☐ groendak
- ☐ gevelgroen
- ☐ bloeiende klimplanten
- ☐ bloemenmengsels
- ☐ snoephaag (bessenstruiken)

EXTRA OPENBAAR GROEN

- ☐ bloemenranden of bloemenweide
- ☐ bloeiende hagen in het landschap
- ☐ groene speeltuinen met veel natuur

Checklist - wandelonderzoek

>> Gifvrije omgeving

Er worden zeer veel chemische producten en gifstoffen gebruikt. Denk onder andere aan bleekwater om terrassen te schrobben en bestrijdingsmiddelen tegen ongedierte en onkruid.

Bijen verzamelen nectar, stuifmeel en ook water. Als we gifstoffen op planten gebruiken of achterlaten in het water nemen bijen deze op en worden ze ziek of sterven ze. Honingbijen nemen ze ook mee in de kast waardoor volledige kolonies sterven.

WORDEN VOLGENDE PRODUCTEN IN DE TUIN GEBRUIKT

- ☐ pesticiden (Insecten of andere dieren-dodende middelen)
- ☐ onkruidverdelgers of anti-mos
- ☐ gebruik van bleekwater
- ☐ mierendoosjes, gifstickers voor vliegen
- ☐ white spirit of verfverduunners
- ☐ andere chemische middelen

EXTRA: OPENBAAR GROEN

- ☐ roestige velden of grasbermen
- ☐ verdorde of verbrande stoeplantjes
- ☐ sproei-installatie in actie

ECOSYSTEEMDIENSTEN

Een gezonde tuin is een biodiverse tuin in evenwicht en heeft geen bestrijdingsmiddelen nodig. De natuur houdt zichzelf in evenwicht.

Voorbeelden

- Bladluizen worden opgegeten door onder andere lieveheersbeestjes en oorwormen
- Wespen vangen rupsen om aan hun larven te voederen.
- Vogels vangen rupsen en insecten als voedsel.
- Vleermuizen vangen 's nachts heel veel insecten om te eten.

Zo blijft het evenwicht bewaard en krijgen we bijvoorbeeld geen insectenplagen. Bijen en andere insecten zorgen ook voor bestuiving van aardbeien, appels, peren ...

Checklist - wandelonderzoek

>> Een nestplaats voor bijen

Honingbijen wonen in een kast bij de imker. Als je geen imker bent, hoef je dus niets te voorzien. We kunnen wel iets doen voor hommels, metsel- en zandbijen.

Er leven ongeveer 360 soorten in Vlaanderen. De hommels vallen het meest op doordat ze groot en harig zijn. In ons land kwamen ooit 31 soorten voor, maar tegenwoordig zijn sommige soorten bijna niet meer te vinden.

Hoe herken je goede nestplaatsen?

HOMMEL

Hommels maken hun nest in een oud muizennest, een stapel houtblokken, een composthoop, een vogelhuisje, onder een tuinhuis, boomholte ...

- ☐ stukje verwilderde natuur
- ☐ houtstapel
- ☐ takkenril
- ☐ vogelhuisje of nestkastje

Belangrijk

Verstoor vooral het nest niet.

Ze zijn ongevaarlijk en vooral boeiend om naar te kijken.

METSELBIJ

Metselbijen maken hun nestje bovengronds in gaatjes en spleetjes.

- ☐ insectenhotel
- ☐ gaatjes in muren waar ze mogen nestelen
- ☐ natuurlijke holle stengels
- ☐ weidepaaltjes
- ☐ onder dakpannen

ZANDBIJ

Dit is de grootste groep bijen. Ze maken hun nest in de grond door een gang te graven waar ze verschillende nestkamertjes voorzien.

- ☐ losse, vrije aarde
- ☐ madeliefjes en paardenbloemen in het gazon
- ☐ zandbak van de kinderen
- ☐ parkings met waterdoorlatende verharding
- ☐ tegels met losse voegen
- ☐ hoger gelegen grond die waterdoorlatend is
- ☐ bermen met schrale begroeiing
- ☐ zonnige plaats

Bijen-tips

Op school

- ☐ Speel het spel Hivelife.
- ☐ Zoek de goede bijenplanten op via internet.
- ☐ Plant een klimplant langs een muur op de speelplaats.
- ☐ Bouw met de klas een insectenhotel.
- ☐ Doe een spreekbeurt over bijen.
- ☐ Ga met je klas op bezoek bij een imker.
- ☐ Zoek een plek nabij de school voor de aanleg van een moestuintje.
- ☐ Kies het thema "Bijen" voor de open-klas-dag.
- ☐ Schrijf een brief aan de burgemeester om deel te nemen aan bijenvriendelijkste gemeente.
- ☐ Plant een lindeboom op de speelplaats.
- ☐ Kweek wilgenstekken in potten.

Thuis

- ☐ Laat paardenbloemen, klaver en madeliefjes groeien in je gazon.
- ☐ Snoei bloeiende hagen na de bloei.
- ☐ Leg de voortuin niet vol tegels.
- ☐ Kies voor groeten die biologisch geteeld worden.
- ☐ Laat kruiden en groenten bloeien.
- ☐ Ruim je tuin niet kraaknet op en giet geen bleekwater over de paden.
- ☐ Sproei geen gifstoffen tegen insecten, mos, klaver en onkruid.
- ☐ Start met een moestuintje.

Je gemeente

- ☐ Ga op bezoek bij de groendienst van je gemeente en vraag wat ze doen voor bijen.
- ☐ Schrijf een brief aan de burgemeester om deel te nemen aan "Bijenvriendelijkste gemeente".

Bijen-contract

Ik,

beloof om actief mee te werken om bijen te redden!

Op **SCHOOL** zal ik

THUIS kan ik

Mijn **GEMEENTE** zal ik contacteren om

Opgemaakt te op

De bijenvriend

De begeleider

